

ἔμελλε νὰ ἐκδοθῇ ὑπὲρ τῶν παθόντων ἐκ τοῦ σεισμοῦ εἰς Casa Micciola, καὶ τῇ ἀοιδῷ κυρία Drösser, γαλλικοὺς στίχους διὰ τινὰ συμφωνίαν τοῦ Chopin.

Ἡ κυρία Ἄννα Σόβερνχάϊμ, διατρίβουσα μετὰ τῆς οἰκογενείας της καὶ τῆς φίλης της κυρίας Βέρτολδ εἰς Heilingendam, παραλίαν ὥραϊαν ἑξοχὴν λουτρῶν, ἐν ἣ τὸ θέρος διαμένει ἡ ἀδελφὴ τοῦ Αὐτοκράτορος, μὲ προσεκάλεσε καὶ μ' ἐφιλοξένησεν ἐκεῖ ἐπὶ δύο ἡμέρας, μεθ' ἧς μὲ συνώδευσε μετὰ τοῦ κ. Hayden, Διευθυντοῦ τῶν λουτρῶν, μέχρι τῆς πόλεως Dobran, εἰς ἧς τὴν ἀρχαιοτάτην καὶ ὥραϊαν Μητρόπολιν μᾶς ἐδείχθησαν εἰκόνες τῶν Βένδων Βασιλέων, ἄγαλμα τεθριμμένον Λήδας, ὃ ὁ ὁδηγὸς ἡμῶν μᾶς ἐξήγησεν αὐτό, ὥς τὸ τῆς γυναικὸς τοῦ Λόττι, ἕτερον ἄγαλμα ξύλινον βυζαντινῶν χρόνων, ὃ μᾶς εἶπεν ὅτι παρίστα τὸν Βισλίουλσιν, καὶ ὁπλὴν τινὰ εἰς τὸν τοῖχον παρὰ τὸ ἔδαφος, ἐγκλείουσιν, κατ' αὐτόν, ἀπόσπασμα τοῦ σκότους τῆς Αἰγύπτου, ἐκεῖθεν μετακομισθέν. Ἀνέγνωμεν δ' ἐπὶ τῶν τοίχων τῆς ἐκκλησίας καὶ πολλὰ ἀρχαῖα ἔμμετρα ἐπιγράμματα ἐπὶ τὸ κωμικώτερον συντεταγμένα.

Μετὰ τὴν ἐπάνοδόν μου εἰς Βερολῖνον, ἔφθασεν ἐκεῖ ὁ Βασιλεὺς τῆς Ῥωμανίας καὶ ἐζήτησα μὲν τὴν τιμὴν νὰ τῷ παρουσιασθῶ, ἀλλὰ μοὶ ἐμήνυσε διὰ τοῦ Πρέσβεώς του, κ. Λιττεάνου, ὅτι, μέλλων νὰ μείνῃ μόνον μίαν ἡμέραν, ἐλυπεῖτο ὅτι δὲν ἐδύνατο νὰ μὲ δεχθῇ.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ἄλλ' ἐν τούτοις, στενοχωρούμενος διότι πρὸ καιροῦ προτάσεις ἢ σκέψεις μου, ἧς ἐγὼ ἐθεώρουν σπουδαίας διὰ τὴν Ἑλλάδα, ἔμενον τὸ πλεῖστον ἄνευ ἀπαντήσεων, ἐπάναγκες ἐνόμισα νὰ μεταβῶ ἐγὼ αὐτὸς εἰς Ἀθήνας, ἵνα καὶ προφορικῶς συνεννοηθῶ μετὰ τῶν Ὑπουργῶν. Ἐδραξάμην δὲ τῆς εὐκαιρίας, ὅτι ἡ νύμφη μου, ἐλπίζουσα ὅτι εἰσῆλθεν εἰς περίοδον ἀναρρώσεως, ἤθελε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν οἰκογένειάν της, καὶ ἔπρεπε νὰ συνοδευθῇ.

Ἐζήτησα λοιπὸν δίμηνον ἄδειαν, καὶ λαβὼν αὐτήν, ἀπῆλθον τοῦ Βερολίνου τῇ 17)29 Σεπτεμβρίου. Φθὰς δ' εἰς Μόναχον κατέλυσα πάλιν, ἔνθα ὤκει ἡ οἰκογένεια τοῦ υἱοῦ μου Ἀριστείδου.

Κατ' ἐκεῖνο τοῦ χρόνου ὑπῆρχεν ἐκεῖ ἑκθεςις καλλιτεχνική, ἣν καὶ τὴν πρώτην ἡμέραν εὐθὺς ἐπεσκέφθην, ἀφ' οὗ δὲ διέτρεξα διάφορα δωμάτια, καὶ πολλὰς ἀξιολόγους εἰκόνας ἐθαύμασα, εἶδον εἰς ἓν μεγάλην συρῶσιν, καὶ ἠρώτησά τινα τί ἦν τὸ ἐλκύον τοσοῦτο τὴν κοινὴν περιέργειαν· ὁ δὲ μοι εἶπε:

Τὰ παιδιά τοῦ Κάουλβαχ, τὸ θαυμάσιον ἔργον τοῦ μεγάλου τεχνίτου. Τότε ἐπλησίασα καὶ ἐγώ, καί,—ὦ τῆς μεγάλης ἐκπλήξεως—εἶδον ὅτι **τὰ παιδιά τοῦ Κάουλβαχ** ἦσαν.... τὰ ἰδικά μου παιδιά, τὰ δύο ὠραῖα ὀρφανὰ κοράσια τοῦ φιλτάτου μου Ἀριστείδου. Τὴν εἰκόνα εἶχε παραγγεῖλει ἡ μήτηρ των. Τόσῃν δὲ μετὰ ταῦτα ἀπέκτησεν αὕτη φήμην, ὥστε, ἐπειδὴ ὁ Καουλβάχ ἐξητεῖτο νὰ τὴν στέλλῃ εἰς πάσας τὰς ἐκθέσεις τῆς Εὐρώπης παρεκάλεσε τὴν νύμφην μου νὰ τῷ ἐπιτρέψῃ νὰ τὴν λάβῃ ὀπίσω ἀντικαταστήσας αὐτήν δι' ἄλλης, οὐχ ἥττον περικαλοῦς.

Ἐπὶ τῆς βραχείας ταύτης διαμονῆς μου ἐν Μονάχῳ, ἐγνωρίσθην καὶ προσωπικῶς μετὰ τοῦ ἐκ Ζακύνθου κ. Θεοχάρη, μεθ' οὗ ἤμην εἰς ἀλληλογραφίαν, καί, κατ' αἵτησίν του, εἶχον κατορθώσῃ νὰ δοθῇ εἰς τὸν υἱόν του ἡ ἐν τῷ Στρατιωτικῷ Σχολείῳ τῆς Βαυαρίας ὑπὸ τοῦ Βασιλέως Λουδοβίκου Α'. δι' ἓνα Ἑλληνόπαιδα κληροδοτηθεῖσα ὑποτροφία.

Ἐγνώρισα δὲ καὶ τὰς θυγατέρας τοῦ κ. Θεοχάρη, νέας εὐγενεστάτας καὶ ἄριστα ἀνατεθραμμένας, ὧν ἡ πρωτότοκος, δυστυχῶς μετ' ὀλίγον εἰς τὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας ἀποθανοῦσα, ἔγραφε καὶ ἀξιόλογα φιλολογικὰ ἄρθρα εἰς Ἑλληνικὰς ἐφημερίδας.

Ἐκ Μονάχου δὲ κατῆλθον εἰς Βρεντήσιον, ἔνθα, κατὰ προηγουμένην συνεννόησιν, συνηντήθην μετὰ τῆς νύμφης καὶ τῶν θυγατέρων μου, προερχομένων ἐξ Ἑμς, καὶ μετὰ τοῦ υἱοῦ μου Ἀλέξη, ἐλθόντος ἐξ Ἀθηνῶν, καὶ συναπλήλθομεν τῇ 23 Σεπτεμβρίου /5 Ὀκτωβρίου.

Ἡ ὁδοιπορία ἡμῶν ἦν αἰσία καὶ ἄνευ περιπετειῶν. Ἐν τῷ ἀτμοπλοίῳ δὲ ἀπῆντησα τὸν τυπογράφον κ. Πεζῶν, καὶ μετ'

αὐτοῦ συνεννοήθην περὶ τῆς ἀπὸ τοῦ τόμου ΙΑ' καὶ ἐπέκεινα περαιτέρω ἐκδόσεως τῆς σειρᾶς τῶν ἐμῶν **Ἀπάντων**, δούς αὐτῷ μετὰ ταῦτα καί, ὡς ἐν Ἀθήναις εἰργάσθην, προσθήκας εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς Καλλιτεχνίας.

Ἐν Ἀθήναις, ἔνθα ἀφίχθημεν τῇ 25)7 Ὀκτωβρίου, κατώκησα παρὰ τῷ νίῳ μου Ἀλέξη εἰς ὁδὸν Σόλωνος. Ἡ πρώτη δὲ μέριμνά μου ὑπῆρξε ν' ἀναζητήσω τοὺς κ. Ὑπουργούς, καὶ νὰ συνδιαλεχθῶ μετ' αὐτῶν περὶ τῶν κοινῶν συμφερόντων. Καλὴν ὁμως ἐντύπωσιν δὲν μοὶ ἐνεποίησεν, ὅτε, ἐκ τῆς συνεντεύξεώς μου μετὰ τοῦ Πρωθυπουργοῦ, μοὶ ἐφάνη προκύπτειν τὸ συμπέρασμα ὅτι τὰς ἐξωτερικὰς τῆς Ἑλλάδος σχέσεις ἐξετίμα ὑπὸ μικρόλογον, καὶ οὐχὶ ὑπὸ τὴν μεγάλην καὶ γενικὴν αὐτῶν ἔποψιν. Ὅτε τῷ ὠμίλησα περὶ τῆς ζητουμένης ὑπὸ τῆς Γερμανίας συνομολογήσεως ἐμπορικῆς συνθήκης μετὰ τῆς Ἑλλάδος, μοὶ εἶπεν ὅτι ἡ Ἑλλὰς ὀλίγα ἔχει κοινὰ μετὰ τῆς Γερμανίας συμφέροντα, καὶ ἐνέδωκε μόνον, ὅτε ἐπέμεινα, καταδεικνύων τὴν μεγάλην πολιτικὴν σημασίαν τῆς Γερμανίας καὶ τῶν μετ' αὐτῆς φιλικῶν σχέσεων. Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν πρὸ πάντων ἐμερίμνα, τότε, περὶ τῆς ὑποθέσεως τῶν ἐν Ρωμανίᾳ ἀκινήτων μοναστηριακῶν κτημάτων, ἃ ἡ Ῥωμουνικὴ Κυβέρνησις ἠξίου νὰ δημεύσῃ, ὧν ὁμως τὰ πλεῖστα διέφευγον τὴν ἡμετέραν δικαιοδοσίαν, καθ' ὃ ἀνήκοντα εἰς μοναστήρια τῆς Τουρκίας. Οὐχ ἥττον ἐφρόνει ὁ κ. Ὑπουργός, ὅτι ἔπρεπε νὰ μὴ διαμείνω ἐν Ἑλλάδι καθ' ὅλον τὸν καιρὸν τῆς ἀδείας μου, ἀλλὰ νὰ σπεύσω νὰ ἐπιστρέψω εἰς Γερμανίαν, ἵνα κατορθώσω δὲν ἠξεύρω πῶς, τὴν διὰ τῆς Γερμανικῆς Κυβερνήσεως ὑπὲρ ἡμῶν λύσιν τοῦ ζητήματος. Εἰς δὲ τὸν Ὑπουργὸν τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως καὶ τοὺς ἄλλους ἀνήκοντας Ὑπουργούς πολλὰ ἐξέθηκα, ἐκ τῶν ὧν ἐθεώρουν, ὡς συντελεστικὰς εἰς τὴν ἐθνικὴν πρόοδον καὶ τὴν ἀναγνώρισιν αὐτῆς ὑπὸ τῶν ἄλλων ἐθνῶν, οἷον περὶ ιδρύσεως Ἀκαδημίας, ἧς τῷ ἔδωκα καὶ τὸ σχέδιόν μου, περὶ ἐπιμελείας τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, περὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ νὰ περιορισθῇ ἡ βιβλιοθήκη τῆς Βουλῆς εἰς τὰ νομοθετικὰ καὶ τούτοις σχετικὰ συγγράμματα, τὰ δὲ λοιπὰ ἐν αὐτῇ κατατεθειμένα νὰ

μετατεθῶσιν εἰς τὴν δημοσίαν· περὶ ἐναποθέσεως ἀρχαίων ἐπιγραφῶν, ὡς τῆς τοῦ «Κήπου τῶν Μουσῶν», τοῦ ὑδραγωγείου τοῦ Τραϊανοῦ, εἰς τὰς ἀνηκούσας αὐταῖς θέσεις· περὶ ἰδρύσεως καὶ κανονισμοῦ ἐθνικοῦ θεάτρου· περὶ ἀστυνομίας τῆς κατασκευῆς τῶν ὁδῶν τῶν πόλεων· περὶ ἀποστολῆς νέου τινὸς ἀρχαιολόγου εἰς Βερολῖνον, ὅστις νὰ μελετήσῃ τὴν εἰς τὸ ἐκεῖ μουσεῖον γινομένην διάταξιν τῶν εὗρημάτων τῆς Ὀλυμπίας, περὶ ἀπονομῆς παρασῆμων εἰς εὐεργέτας τῆς Ἑλλάδας, ἢ τοὺς ἐπὶ μακρὸν ἐντίμως ὑπηρετήσαντας, ὡς τὸν Σλείμανν, τὸν ἱατρὸν Πάλλην, τὸν Ποστολάκαν. Καὶ ἄλλα πολλὰ εἶπον, εἰς ἃ ὅμως οὐδεμιά ἐδόθη προσοχή, διότι καὶ οἱ τότε, ὡς καὶ πολλοὶ τῶν πρὶν καὶ ἔκτοτε ὑπουργῶν, τὰ τοιαῦτα ἐθεώρουν παιδαριώδη καὶ ὅλως δευτερεύοντα ἀπέναντι τῶν σπουδαίων συμφερόντων διορισμοῦ ὑπαλλήλων πρὸς θήρευσιν ψήφων καὶ τῶν τοιούτων.

Καὶ εἰς τὸν Βασιλέα δέ, πρὸ δύο ἡμερῶν ἐξ Εὐρώπης ἐπανελθόντα, παρουσιάσθην καί, ἐπαναλαβὼν, ἐσύστησα τὰς κυριώτερας τῶν προτάσεών μου, καίτοι ὁμολογήσας τὴν πεποιηθείσιν μου, ὅτι, δυστυχῶς, κατὰ τὸ ἐπιβληθὲν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπαναστατικὸν πολίτευμα ὁ Βασιλεὺς ὀλίγον ἐδύνατο, ὅπως ἐπιβάλῃ καὶ τὰς ἀρίστας τῶν προθέσεών του.

Τὸ Μουσεῖον δ' ἐπισκεφθεὶς, μετ' ἀπορίας εἶδον ἐν αὐτῷ τμῆμα ἐπιγραφόμενον, ὡς ἀνῆκον τῇ Ἀρχαιολογικῇ Ἑταιρείᾳ, ἐν ᾧ, κατὰ τὸν ἀρχικὸν αὐτῆς κανονισμόν, ἡ ἑταιρεία εἶχεν ἰδρυθῇ, οὐχὶ ἵνα ἔχῃ μουσεῖον αὐτή, ἀλλ' ἵνα, δι' ἰδιωτικῶν συνεισφορῶν, συντελῇ εἰς τοῦ ἐθνικοῦ μουσείου τὸν πλουτισμόν.

Βαθέως δ' ἐλυπήθην ἐπισκεφθεὶς τὸ Ζάππειον, καὶ ἰδὼν τὸ ἀρχικὸν αὐτοῦ σχέδιον, μετ' ἀκατανοήτου ἀβελτηρίας καὶ ὅλως ἀκρίτως, καταστραφέν, ὥστε, διὰ πᾶν ἄλλο ἢ δι' ἐκθεσιν ἦν κατάλληλον τὸ κατάστημα, καταδαπανηθείσης εἰς τὸ ἐξάμβλωμα τοῦτο ποσότητος πολὺ ἀνωτέρας τῆς προϋπολογισθείσης.

Καὶ τὸ Ἑργαστήριον δὲ τῶν Ἀπόρων Γυναικῶν μοὶ ἀπετέλεσε τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι δὲν ἀνταπεκρίνετο ἐντελῶς εἰς τὴν θεραπείαν τῶν μᾶλλον κατεπειγουσῶν ἀναγκῶν, δι' ἣν ὀργανίσθη.

Ἦλθον δέ, κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας, τρεῖς Κρηῖτες πρὸς ἐμὲ

καὶ μοὶ εἶπον, ὅτι προὔτίθεντο νὰ κηρύξωσι τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ τὴν ἔνωσιν τῆς νήσου μετὰ τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ τοὺς προέτρεψα, ἵνα μὴ βλάβωσι μᾶλλον ἢ ὠφελήσωσι τὴν πατρίδα των νὰ περιμείνωσιν εὐκαιρίαν, καθ' ἣν θὰ εἶχον ὑποβοηθοῦντα αὐτοῖς τὰ συμφέροντα τινῶν τῶν πρωτίστων Δυνάμεων, καὶ δὲν θὰ τοῖς προσήπτετο ὅτι συνετάραξαν τὴν εὐρωπαϊκὴν ἡρεμίαν. Ταῦτα δ' εἰπὼν καὶ εἰς τὸν Πρωθυπουργὸν κ. Τρικούπην, εὔρον αὐτὸν συμφωνοῦντα.

Εἰς τὸν Σύλλογον δὲ μεταβὰς τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων ἔμαθον, μετὰ χαρᾶς, παρὰ τοῦ προέδρου αὐτοῦ κ. Κωνστ. Παπαρηγοπούλου, ὅτι διετήρουν 175 σχολεῖα, ἔνθα μάλιστα ἦσαν ἀναγκαῖα. Ἐν φιλολογικῇ δὲ συνδιαλέξει, ἣν εἶχομεν τότε, μοὶ διετείνετο ὅτι οἱ Κουτσόβλαχοι ἦσαν ἄποικοι τῶν Βλάχων, ὧν τὸ ὄνομα ἐθεώρει παραφθορὰν τοῦ Walschen, ἐν ᾧ ἐγώ, ἐξ ἐναντίας, ἐθεώρουν καὶ τούτους, ὡς καὶ τοὺς Βλάχους, ὡς λείψανα τῶν ἐκ Ρώμης πεμπομένων στρατιωτικῶν ἀποικιῶν, καὶ τὴν γνώμην μου ταύτην ἐξέθηκα ἐν ἀγορεύσει εἰς τὸν Παρνασσὸν τῇ 18 Ὀκτ. (9 Νοεμβρίου).

Πλὴν τῶν δημοσίων Μουσείων δ' ἐπεσκέφθην καὶ τὸ Τρωϊκὸν τοῦ κ. Σλειμάνν, οὐ πολὺ ἐλαττούμενον τοῦ δωρηθέντος εἰς τὴν Πρωσσίαν, καὶ οὗ, ἐξ ἰδίου σφάλματος, ἡ Ἑλλὰς ἐστερήθη. Εἶτα δὲ παρεκάθησα εἰς τὸ πρόγευμα τοῦ ἐνθουσιώδους ἀρχαιολόγου, μετὰ τῆς ἑλληνικωτάτης οἰκογενείας του καὶ δύο παιδαγωγῶν του, μιᾶς γερμανίδος καὶ μιᾶς γαλλίδος, ἃς εἶχε μετονομάσῃ Ἀντιγόνην καὶ Ἡραίαν, ὡς καὶ τοὺς ὑπηρέτας του Βελλεροφόντην καὶ Οἰδίπουν.

Εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, εἰς ἣν ἀμέσως τὰς πρώτας ἡμέρας ἀνέβην, ἀπήντησα τὸν Γερμανὸν ἀρχιτέκτονα κ. Dörpfeld, γαμβρὸν τοῦ ἐν Βερολίνῳ φίλου μου Καθηγητοῦ κ. Adler, καὶ οὗτος ἡμφισβήτει τὰς περὶ τοῦ σχεδίου τοῦ Ἐρεχθείου δόξας μου, ἀλλ' οὐχὶ πειστικῶς κατ' ἐμέ.

Τὸ δὲ Βρεφοκομεῖον, ὃ ἐδικαιούμην ἐν μέρει νὰ θεωρῶ ὡς ἔργον μου, εὔρον καλῶς μὲν κατηρτισμένον, ἀλλ' ἀνεπαρκές, διότι ἐδύνατο νὰ δίδῃ ἄσυλον εἰς 30 μόνον βρέφη, ἐν ᾧ ὑπὲρ τὰ 400 ἠριθμοῦντο τὰ ἔκθετα. Εὐτυχῶς ὁμως ἐγίνοντο πλεῖσται υἱοθετήσεις.

Μία τῶν πρώτων μου ἐπισκέψεων ὑπῆρξεν εἰς τὴν προσφιλῇ μου οἰκογένειαν τοῦ Βυζαντίου, ἔνθα μετὰ συγκινήσεως ἤκουσα, ὅτι ὁ σεβαστὸς ἐκεῖνος φίλος μου, ὁ ἀρχαῖκός τὴν ἀρετὴν καὶ τὸν χαρακτῆρα, καὶ πάντων τῶν συγχρόνων Ἑλλήνων σοφώτερος καὶ μετριοφρονέστερος, καθ' ἣν στιγμὴν ἐξέπνεε, τὸ ὄνομά μου διὰ στόματος εἶχε. Τῇ 17)29 Ὀκτωβρίου δὲ κευραυνοβόλος μοι ἦλθεν ἀγγελία, ὅτι ὁ γαμβρός του Λουκάς Χαλκοκονδύλης ηὔτοκτόνησεν, ἀφείς εἰς ἀμηχανίαν τὴν ἑξοχὸν σύζυγόν του Μαρίαν μετὰ ἑξ ὀρφανῶν. Ἡ δ' ἀφορμὴ τῆς παρανενοημένης πράξεως, ἃν ἦν ζημία χρηματικὴ, ἢ αἰφνιδία τις σωματικὴ ἢ διανοητικὴ ἀσθένεια, ἔμεινεν ἄγνωστος καὶ ἀνεξήγητος καὶ εἰς αὐτὴν τὴν οἰκογένειάν του.

Εἰς ἑσπερινὴν συναναστροφὴν τοῦ Πρέσβεως τῆς Ἀγγλίας, κ. Φόρδ, ποτὲ Γραμματέως Πρεσβείας ἐν Οὐασινγκτῶνι, ὅτε ἐγὼ ἐκεῖ ἐπρέσβευον, ἀπήντησα τὸν Στρατηγὸν Thür, μετὰ τῆς συζύγου του, θυγατρὸς τοῦ ἐν Ἑλλάδι πρὶν Βρεττανοῦ Πρέσβεως κ. Βαίς, συγγενοῦς δὲ τοῦ τελευταίου Αὐτοκράτορος Ναπολέοντος. Ὁ κ. Thür, ἀρξάμενος ἤδη τῆς τομῆς τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου, προσεκάλεσε τοὺς ἐκεῖ παρόντας διπλωμάτας, καὶ μετ' αὐτῶν καὶ ἐμέ, μετὰ τῆς θυγατρὸς μου Αἰμυλίας, νὰ ἐπισκεφθῶμεν τὸν Ἰσθμὸν μετ' αὐτοῦ. Ἀλλά, κατὰ τὸ ἑξημέρωμα, ὅτε ἐπρόκειτο ν' ἀπέλθωμεν, τόσον σφοδρὰ ἐνέσκυψε καταιγίς, ὥστε ἠναγκάσθημεν νὰ γράψωμεν τοῖς συνοδοιπόροις, ὅτι ἡμεῖς ἀφιστάμεθα.

Τῇ 1)12 Νοεμβαίου, μετὰ θλιβερὰν τελετὴν μνημοσύνου τοῦ ἀειμνήτου υἱοῦ μου Ἀριστείδου, ἐπεσκέφθην τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν, ὅστις μοι εἶπεν ὅτι ἡ Γερμανικὴ Κυβέρνησις ἦν λίαν δυσηρεστημένη διὰ τὴν ἀπονομὴν τινῶν παρασῆμων εἰς ὑπηκόους της, καὶ ρητῶς μοι ὠνόμασε τὸν Πολλίνην, καὶ ὅτι μεγάλαι ὑπῆρχον δυσκολίαι, ὥς πρὸς τὸν μισθόν μου ἐπὶ τῆς διμήνου μου ἀπουσίας. Ἀμφότερα δὲ μοι ἐφάνησαν λίαν παράδοξα, τὸ πρῶτον, διότι ὁ Πολλίνης ἐκεῖνος εἶχεν ἤδη πλεῖστα παράσημα, καὶ γερμανικὰ καὶ ξένα, οὐδέποτε δ' ἐν Γερμανίᾳ εἶχον ἀκούσῃ ὅτι ἡ κυβέρνησις δυσηρεστεῖτο, ἂν εἰς τοὺς ὑπηκόους της ἐδίδοντο ξένα παράσημα, οὐδ' ἠρωτᾶτο διὰ τοῦτο. Ὡς πρὸς τὸ δεύτερον

δὲ ἀνήκουστον θὰ ἦν νὰ ἀρθῶσι δυσκολίαι περὶ τοῦ μισθοῦ τῆς ἀδείας ἐμοῦ, ὅστις, ἀπὸ δεκαετίας, ἄλλην ἄδειαν ποτὲ δὲν εἶχον ζητήσῃ. Ἄλλ', ἐρευνήσας, ἔμαθον ὅτι ταῦτα πάντα ἦσαν ἀνυπόστατα, καὶ μόνον ῥαδιούργων ὑπαλλήλων ἢ ἄλλων ὑποβολή, εἰς ἃς ἀφελῶς εἶχε πιστεύσῃ ὁ Ὑπουργός.

Εἰς δὲ τῶν ποτὲ ὑπ' ἐμὲ ὑπαλλήλων τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβείας, ἐλθὼν πρὸς ἐμέ, μοὶ εἶπεν ὅτι, καθ' ἃς εἶχε πληροφορίας, ὁ κ. Θ. Δελιγιάννης, τότε Ὑπουργός, ἐπεζήτει τὴν κατάργησιν τῶν Πρεσβειῶν, πλὴν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει, εἰς ἣν, κατὰ τὸν κ. Ζήνωνα, ἐγὼ ἔπρεπε νὰ μεταβῶ. Ἄλλ' ὁ κ. Δελιγιάννης, ὃν εἶδον, οὐδεμίαν μοὶ ἐξέφρασε τοιαύτην πρόθεσιν, ὃ ἔπρεπε νὰ πράξῃ, ἐὰν τὴν εἶχεν ἴσως, οὐχὶ ἵνα συμβουλευθῇ καὶ τὴν γνώμην μου, ἀλλ' ἵνα μὴ μ' ἀφήσῃ νὰ ἐπιστρέψω ἐπὶ ματαίῳ εἰς Γερμανίαν.

Παρὰ τῷ κ. Βασιλείῳ Μελᾷ, εἰ καὶ ὑποκειμένῳ ἤδη εἰς τὴν ἀσθένειαν, ἣτις τέλος ἐπέφερε καὶ τὸν ὀδυνηρὸν θάνατόν του, προσκληθεὶς, παρεκάθησα εἰς γεῦμα μετὰ τοῦ κ. καὶ τῆς κ. Χατζηλαζάρου, θυγατρὸς τοῦ κ. Δημ. Βασιλείου, ἣν εἶχον γνωρίσῃ ἐν Μασσαλία, καὶ μετὰ τινων τῶν εὐπορωτέρων ὁμογενῶν.

Μεταξὺ δὲ τῶν κυριῶν, ἃς ἐπεσκέφθην, ἦν ἡ κ. Γυλδεγκρόνε, χήρα τοῦ ποτὲ Ὑπασπιστοῦ τοῦ Βασιλέως, θυγάτηρ δὲ τοῦ ποτὲ ἐν Ἀθήναις Γάλλου Πρέσβεως, κ. Λογρενέ, ἣτις μοὶ ἔδειξεν ὀγκῶδες χειρόγραφον ἱστορίας τῶν Φράγκων ἐν Ἑλλάδι, ἣν εἶχε συγγράψῃ, καὶ ἀπήρχετο εἰς Παρισίους, ἵνα τὴν ἐκδώσῃ.

Μετὰ τῆς κυρίας δὲ Ζωῆς Βαλτατζῆ καὶ τῆς θυγατρὸς τῆς Λουκίας συνεξέδραμον ἐγὼ μετὰ τῶν θυγατέρων μου καὶ τοῦ υἱοῦ μου Ἀλέξη, εἰς Ἑλευσίνα, ἐνθα ὁ ἐκεῖ ἔφορος τῶν ἀρχαιοτήτων, κ. Φίλιος, μᾶς περιήγαγεν εἰς τὸν ναὸν τῆς Δήμητρας, ὃν ἄρτι εἶχεν ἀνασκάψῃ· εἶτα δ' ἐπεσκέφθημεν καὶ τὸ ἐκεῖ ὑπὸ τῶν κυρίων Χαριλάου καὶ Ῥάλλη τὸ πρῶτον ἐν Ἑλλάδι ἰδρυθὲν μέγα σαπωνοποιεῖον.

Ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν (τῇ 4)16 Νοεμβρίου), μεταβὰς εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν, ἔμαθον παρὰ τοῦ Γεν. Γραμματέως κ. Βλάχου, ὅτι ἡ ἐν Βερολίνῳ Πρεσβεία, ἐπὶ τῆς ἀπουσίας μου,

εἶχε προτείνῃ τὴν ἀντικατάστασιν τοῦ τότε ἐκεῖ Γενικοῦ Προξένου, κ. Σοβερνχάϊμ, διὰ τοῦ κ. Ἀδελσῶνος. Ἡ τοιαύτη οὕτω κατεπείγουσα πρότασις, ἣτις, οὔτε τὴν μετὰ τινος ἡμέρας ἐπιστροφὴν μου δὲν περιέμεινε, βεβαίως δὲν προῆλθεν ἐκ τῆς ὑπηρεσίας, καὶ ἀγνοῶ ἂν ἐκ τοῦ Ὑπασπιστοῦ κ. Χατζηπέτρου ἢ ἐκ τίνος, διότι τὸ Γενικὸν ἐκεῖνο Προξενεῖον ἦτο θέσις ἀμεριμνομερίμνου, ἦν ὁ κ. Δελιγιάννης εἶχε, χαριζόμενος, θελήσῃ νὰ δώσῃ. Τοῦτο ἐξηγήσας εἰς τὸν κ. Βλάχον, τῷ προσέθηκα ὅτι, ἂν ὁ ἤδη ἀσθενῶν κ. Σοβερνχάϊμ ἐμάνθανεν ὅτι ἐπαύθη, τοῦτο ἐδύνατο νὰ ἐπιφέρῃ, οὐδὲν ἥττον ἢ τὸν θάνατόν του· διὰ τοῦτο προέτρεψα ν' ἀπαντήσῃ τὸ Ὑπουργεῖον εἰς τὴν Πρεσβείαν, ἐρωτῶν τίς ἦν τότε ἡ κατάστασις τῆς ὑγείας τοῦ Προξένου, ἐν τούτοις δ' ὅτι ἐγὼ θὰ ἔφθανον ἐκεῖ, καὶ θὰ ἔδιδον τὴν ἀπάντησιν, ὃ ἐνέκρινε πληρέστατα ὁ Γεν. Γραμματεὺς· ἀλλὰ τὴν ἐπιούσαν μοι εἶπεν ὅτι τὸ Διάταγμα εἶχεν ἤδη ὑποβληθῇ, ὑπογραφῇ καὶ ἐπιστραφῇ εἰς τὸ Ὑπουργεῖον, εἰς ὃ ἐγὼ ἀπήντησα, ὅτι δὲν ἤξεύρω τίς δύναται νὰ ἢ τούτου ἡ λυπηρὰ συνέπεια, ἧς ἀπεκδύομαι πᾶσαν εὐθύνην, καὶ τὸ αὐτὸ ἐπανέλαβον καὶ εἰς τὸν Βασιλέα, γευματίσας τὴν αὐτὴν ἡμέραν εἰς τ' Ἀνάκτορα.

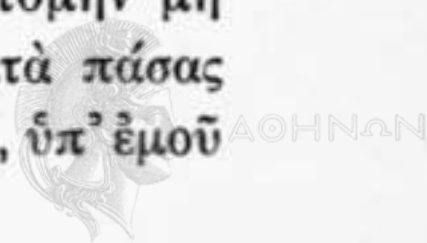
Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐκλήθην δ' αὖθις εἰς πρόγευμα παρὰ τῇ Α. Μ. καί, μετὰ τὴν τράπεζαν, συμπεριλαβὼν με ὁ Βασιλεὺς εἰς τὸ ἰδιαίτερόν του γραφεῖον, μοι ἐνεχείρισεν ἰδιοχείρως τὸ παράσημον τῶν Ἀνωτέρων Ταξιαρχῶν. Ὅτε δ' εὐσεβάστως ἐξέφρασα τὴν εὐγνωμοσύνην μου, μοι εἶπεν ὅτι ἤξευρεν ὅτι κατ' ἀρχὰς ἤμην ἐναντίον του. Ἀλλὰ τότε ἐξήγησα εἰς τὴν Α. Μ. ὅτι τοῦτο ἦτον ὅλως ἀνακριβές, διότι ἔτρεφον μὲν αἰσθήματα πίστεως καὶ ἀφοσιώσεως πρὸς τὸν Βασιλέα Ὁθωνα, ὡς ὄφειλον, ἀλλ' ἀφ' οὗ ἀπῆλθεν ἀνεπιστρεπτί, καὶ ἐκενώθη ὁ θρόνος, ὅτι νῦν ὁμνη καὶ ἐπεζήτουν, ἐν ἄλλοις καὶ διὰ τῆς ἐφημερίδος, ἦν τότε ἐξέδιδον, ἦν ἡ ἐκλογὴ Βασιλέως, καὶ ἡμέραν εὐτυχῇ ἐλογίσθην ἐκείνην, καθ' ἣν ἀνηγγέλθη ὅτι ἐξελέγη ὁ υἱὸς τοῦ Βασιλέως, τῆς Δανίας.

Τὴν αὐτὴν δ' ἐκείνην ἑσπέραν ἐγευματίσα, μετὰ τῶν θυγατέρων καὶ τοῦ υἱοῦ μου, παρὰ τῷ Πρέσβει τῆς Ἰταλίας κ. Κουρτοπάση, καὶ τὴν ἐπιούσαν, ὑπὸ τῶν ἐμῶν προπεμπόμενος, κα-

τῇλθον εἰς τὸν Πειραιᾶ, καὶ τὰς θυγατέρας μου ἀφείς παρὰ τῷ ἀδελφῷ των, ἐπεβιβάσθην μόνος εἰς τὸ ἀτμόπλοιον, ἐπιστρέφων εἰς τὴν θέσιν μου. Ἡτύχησα δ' ἔχων συνοδοιπόρον τὸν ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν σεβαστὸν καὶ ἀξιόλογον ἀρχιερέα Δέρκων, κ. Ἰωακείμ, ἀπερχόμενον εἰς Ἰταλίαν διὰ τὴν ὑγείαν του, καὶ συνοδευόμενον ὑπὸ τῆς εὐγενοῦς καὶ εὐπαιδευτοῦ νέας ἀδελφῆς του.

Εἰς Κέρκυραν ἀποβάς, ἀπῆλθον εἰς ἐπίσκεψιν τῆς κυρίας Ζαδόβσκη, γυναικὸς τοῦ Ῥώσσου Προξένου, καὶ τῆς παρ' αὐτῇ οἰκούσης ἀδελφῆς της, Πριγκηπίσσης Γαγάριν, θυγατέρων τοῦ Ἄλκιβ. Ἀργυροπούλου. Ὁ δὲ λόγιος φίλος μου Ῥωμανὸς μ' ὠδήγησε παρὰ τῇ κυρία Μαρμορᾷ, ἣν ὥς νέαν κυρίαν Θεοτόκη εἶχον ἄλλοτε διὰ στίχων προτρέψη νὰ ἐγκαυχᾶται ἐπὶ τῇ Ἑλληνικῇ της καταγωγῇ, καὶ εἶτα παρὰ τῷ, ἐπὶ παιδείᾳ λίαν διακεκριμένῳ, Νικ. Ζαμπελίῳ. Ὅτε δ' ἀφίχθημεν εἰς Βρεντήσιον, ὁ ἅγιος Δέρκων, ὅστις εἰς τὴν Σικελίαν ἐπέμπετο ὑπὸ τῶν ἱατρῶν, ἀπεφάσισε νὰ μεταβῇ πρῶτον εἰς Νεάπολιν ἐπὶ τινὰς ἡμέρας, καὶ μὲ προέτρψε νὰ τὸν συνοδεύσω. Ἀπεφάσισα δὲ τοῦτο καὶ διότι ἐπεθύμουν νὰ γνωρίσω πλησιέστερον τὴν ὡραίαν ἐκείνην πόλιν, καὶ διότι ἐνετρύφων εἰς τὴν συναναστροφὴν τοῦ πεπαιδευμένου συνοδοιπόρου μου. Ἀφ' οὗ ἐπέστρεψε μετὰ τινὰς μῆνας ἐκ Σικελίας ὁ σεβαστὸς ἱεράρχης, ὑπὸ παντὸς τοῦ πληρώματος τῶν πιστῶν ἐκτιμώμενος, ἐξελέγη Οἰκουμενινικὸς Πατριάρχης, καὶ μ' ἐτίμα συνεχῶς δι' ἐπιστολῶν του. Ἡτύχησα δὲ καὶ ἐγὼ νὰ προμηθεύσω εἰς νέον τινα, κ. Μοστράτον, ὃν μοὶ ἐσύστησεν, ὑποτροφίαν τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Βερολίνου. Παρητήθη δ' ἔπειτα τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου, ἔνεκα ἀσθενείας, καὶ μετ' οὗ πολὺν ἀπεβίωσε.

Ἐν Νεαπόλει, εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τῆς Μεγάλης Βρεττανίας καταλύσας μετὰ τῶν συνοδοιπόρων μου, τῇ ἐπαύριον ἀπὸ πρωΐας ἀπῆλθον μόνος διὰ τοῦ σιδηροδρόμου, καὶ μετὰ 50 λεπτὰ ἀφίχθην εἰς Πομπηΐαν. Εἰς τὴν ἀρχαίαν πόλιν εἰσελθὼν, ἡσθάνθην, ὥς ἂν εἶχον ἐπανέλθῃ 20 αἰῶνας ὀπίσω, καὶ ἐξεπληττόμην μὴ βλέπων τοὺς ἀρχαίους κατοίκους εἰς τὰς ὁδοὺς, καὶ κατὰ πάσας τὰς διευθύνσεις πολλάκις διέτρεξα τὰ κοινῶς μὲν γνῶστά, ὑπ' ἐμοῦ

δὲ κατὰ πρῶτον ἀπαντώμενα θαύματα τῆς θαυμασίας ἐκείνης πόλεως, ἐν ἣ διατηρεῖται ἀναζῶσα ἡ ἀρχαιότης.

Τὴν ἑσπέραν δ' ἐκείνην καὶ τὴν ἐπιούσαν πρωΐαν τὰ κυριώτερα διατρέξας τῆς Νεαπόλεως, πλὴν τοῦ Μουσείου, ὃ ἄλλοτε εἶχον ἐπισκεφθῆ, ἀπῆλθον εἰς Ῥώμην, ἔνθα ἔμεινα πέντε ἡμέρας, καταλύσας εἰς τὸ Κυρινάλιον Ξενοδοχεῖον, ἐπὶ τῆς Ἑθνικῆς ὁδοῦ. Εὖρον δ' ἐκεῖ οἰκοῦντα καὶ τὸν Πρόσβυν ἡμῶν, τὸν ποτὲ Διερμηνέα μου, κ. Ῥαζῆν, καὶ ἐκεῖ πλησίον τὸν Γραμματέα αὐτοῦ καὶ ποτὲ γραμματέα μου Κυργούσιον. Ἀπέναντί μου δ' ἀνεκάλυψα τὴν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως γνωστήν μοι καὶ φίλην μου κυρίαν Ἀριστάρχη μετὰ τῶν χαριεστάτων θυγατέρων της, καὶ πολλοὺς παρ' αὐτῇ ἀπήντησα τῶν ἐπισήμων ἐν Ῥώμῃ.

Περιῆλθον δ', ὡς εἰκός, πάσας τὰς ἀρχαίας θέσεις, τὰ ἀρχαῖα λείψανα καὶ τὰ Μουσεῖα τῆς ἐνδόξου πόλεως, καταχρασθεῖς πρὸς τοῦτο τῶν δυνάμεων τοῦ πανταχοῦ, ἀπὸ τῆς αὐγῆς μέχρι τῆς ἑσπέρας, καθ' ἑκάστην συνοδεύοντός με ἀγαθοῦ ἡμῶν Προξένου, τοῦ ἑλληνοῖταλοῦ κ. Πασχάλη, καί, ἐν ἄλλοις, ἀνέβην εἰς τὸ Καπιτώλιον, κατέβην εἰς τὰς κατακόμβας. Ὁ δὲ πρόην δημοκρατικὸς Ὑπουργὸς τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδείσεως μ' ἔφερεν εἰς τὴν Βουλὴν, ἔνθα ἐπανεῖδον τὸν κ. Μιγγέτην, καὶ ἐγνωρίσθην μετὰ διαφόρων ἐπισήμων πολιτικῶν ἀνδρῶν τῆς Ἰταλίας. Εἰς τὴν Βιβλιοθήκην δὲ τῆς Βουλῆς, ἐρωτήσας, ἔμαθον ὅτι περιεῖχε μόνον νομικὰ συγγράμματα, πρακτικὰ ξένων Βουλῶν καὶ τὰ τοιαῦτα, ἐναντίως τῆς ἀσκόπου συστάσεως τῆς βιβλιοθήκης τῆς ἡμετέρας Βουλῆς.

Διέτριψα δὲ μίαν ἡμέραν καὶ εἰς τὰς περὶ τὴν Ῥώμην ἐξοχὰς μετὰ τῆς οἰκογενείας Ἀριστάρχη, καίτινων τῶν ἐπισήμων Ἰταλῶν καὶ μελῶν τοῦ Διπλωματικοῦ Σώματος.

Μίαν δὲ τῶν ἑσπερῶν, περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, ἐκ μιᾶς προκύπτων ὁδοῦ τῆς πόλεως, εἶδον τὰς ἀντικειμένας οἰκίας ὅλως ἐρυθρὰς, καὶ ἐθαύμαζον τὸ χρῶμα τοῦτο τῆς δύσεως, οἷον οὐδαμοῦ ποτε εἶχον ἰδῆ. Ἀλλὰ τοῦτο παρετάθη καὶ ἐπὶ πολλὰς ἄλλας ἑσπέρας, καὶ τὸ ἀπήντησα ἔτι μέχρι τοῦ Μονάχου. Ἐν Βερολίνῳ δ' ἔμαθον ὅτι ἦν φαινόμενον ἑκτακτον, ἐκπλήξαν καὶ ἀσχολῆσαν

τοὺς φυσιοδίφας· ὁ δὲ σοφὸς κ. Helmholtz ἤθελε νὰ μοὶ τὸ ἐξηγήσῃ, διΐσχυριζόμενος ὅτι προήρχετο ἐξ ἠφαιστείων, ὧν ἡ τέφρα, σφενδονισθεῖσα εἰς 4 χιλιομέτρων ὕψος, ἐχρειάζετο 4 ἔτη, ἵνα καταπέσῃ.

Ἀπῆλθον δ' ἐκ Ῥώμης τῇ 18)30 Νοεμβρίου, καὶ τῇ ἐπιούσῃ ἐν Μονάχῳ καταλύσας εἰς τὸ ξενοδοχεῖον Ῥήνου, ἐπεσκέφθην τοὺς φίλους Θεοχάρην, Γύζην, τὸν ἐφημέριον, καὶ ἀπελθὼν τὴν ἐπιούσαν, ἀφίχθην εἰς Βερολῖνον, ἡμέρα Δευτέρα, περὶ τὴν 1 μ. μ.

Ἐξεπλήρωσα δ' ἐνταῦθα τὸ πρῶτον ἐπιβληθέν μοι καθήκον. νὰ φέρω τῇ συζύγῳ τοῦ νέου ἡμῶν Γεν. Προξένου τὴν δοθεῖσάν μοι φωτογραφίαν τῆς Α. Μ. δι' αὐτήν. Εἶτα δ' ἔσπευσα παρὰ τῷ Ὑπουργεῖῳ τῶν Ἐξωτερικῶν, ἵνα ἐνεργήσῃ πᾶν τὸ δυνατόν περὶ τοῦ ζητήματος τῆς Ἑλληνικῆς ἐθνικότητος ἐν Τουρκίᾳ, ὃ δὲν εἶχε προοδεύσῃ ἀφ' ὅτου ἐγὼ εἶχον ἐγκαταλείψῃ τὴν Κωνσταντινούπολιν, περὶ τῶν Πατριαρχικῶν καὶ μοναστηριακῶν περιπλοκῶν ἐν Τουρκίᾳ ἐπικαλούμενος τὴν ὑποστήριξιν τῆς Γερμανικῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὸ συμφέρον τῆς γενικῆς εἰρήνης· καὶ περὶ τῶν αὐτῶν ἀντικειμένων συνδιελέγην καὶ μετὰ τῶν διαφόρων μου συναδέλφων.

Τῇ 23)5 Δεκεμβρίου τὸ ἑσπέρας παρευρέθην εἰς τοὺς δι' ἱερέως διαμαρτυρουμένου τελεσθέντας γάμους τοῦ τὴν Ἑλλάδα ποτὲ ἐπισκεφθέντος λοχαγοῦ Daum μετὰ τῆς νέας Εὐγενίας Γολδστάϊν, ἧς οἱ γονεῖς, φίλοι μου, ἦσαν Ἰουδαῖοι, ἢ καὶ ἐξ Ἰουδαίων, καὶ τῇ ἐπιούσῃ, ἄλλῃ γνώριμος καὶ φίλη μου, ἐπίσης Ἰουδαία, Ἄννα Σοβερνχάϊμ, χήρα τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ ἀτυχοῦς ἡμῶν Γεν. Προξένου, ἐνυμφεύθη τὸν πλούσιον Ἰουδαῖον τραπεζίτην καὶ Πρόξενον τῆς Πορτογαλλίας Εὐγένιον Λανδάου.

Κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ἐλυπήθην μαθὼν, ὅτι ἡ Literatur Zeitung ἐδημοσίευσεν ἐπικρίσιν τῆς ἐμῆς γερμανικῆς ἐμμέτρου μεταφράσεως τοῦ Κουτρούλη, ἣν πρό τινος εἶχον ἐκδώσῃ, καὶ ὅτι αὐτῆς πολλὰ ὥς ἐσφαλμένα κατέκρινε. Ἀλλ' ἀντιπαραβαλὼν, εὗρον ὅτι σχεδὸν πάντα τὰ ἐλεγχόμενα ἦσαν ἐν τοῖς στίχοις, οὓς εἶχον διατηρήσῃ τῆς ἀρχικῆς μεταφράσεως τοῦ Σάνδερος!

Ἐνέκυψα δὲ κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο, μετὰ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν, καὶ εἰς τὰ τῆς ἐμπορικῆς συνθήκης μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Γερμανίας, εἰς ἣν εἶχον λάβῃ τὴν συναίνεσιν τῆς ἡμετέρας Κυβερνήσεως νὰ προβῶ.

Κατὰ τὸ τέλος δὲ τοῦ ἔτους ἐτελείωσε καὶ ἡ πολυώδυνος ζωὴ τοῦ δυστυχοῦς Λεάνδρου Δοσίου, καί, τῇ κοινῇ ἐπιμελείᾳ τῆς κυρίας Γκίκα καὶ ἐμοῦ, ἐνεταφιάσαμεν αὐτὸν τῇ 28 Δεκεμβρίου / 7 Ἰανουαρίου 1883)4, διὰ τοῦ ἐκ Λειψίας μετακληθέντος Ἑλληνοῦ ἱερέως.

1884.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους, τῇ 4)16 Ἰανουαρίου, ἀπαντήσας με ὁ πολὺς Max Müller ἐν χορῶ τοῦ Ὑπουργοῦ Lucius, μοὶ εἶπεν, ὅτι εἰς τὴν πόλιν τῆς γεννήσεώς του οἱ συμπολίται του εἶχον ἀποφασίσῃ ν' ἀναθέσωσι τὴν προτομὴν τοῦ πατρός του Wilhelm, ἐπισήμου ποιητοῦ, ὅστις μάλιστα εἶχεν ἐπικληθῇ ὁ **Ἕλληνας**, διότι τὰ κυριώτερα ἔργα του ἦσαν ἐνθουσιώδεις ὕμνοι ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως. Εἰς τοῦτο λοιπὸν ἀποβλέψας, ἐπέστειλα ἀμέσως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν, προτείνων νὰ συμμετάσχῃ τοῦ ἔργου, πέμπουσα, οὐχὶ διὰ τὴν προτομὴν, διότι δὲν ἦτο πλέον καιρὸς, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ βάθρον αὐτῆς, ἑλληνικὰ μάρμαρα. Καὶ ἡ πρότασίς μου μὲν αὕτη ἐνεκρίθη, καὶ ἡ ὑπόσχεσις διεκοινώθη εἰς τὴν ἐπὶ τῆς ἀνεργέρσεως τοῦ μνημείου ἐπιτροπὴν, ἀλλὰ.... μέχρι τῆς ἀναχωρήσεώς μου ἐκ Γερμανίας, (Ἰούλιον 1887) δὲν ἐξετελέσθη, καὶ μόλις ἐν ἔτει 1890 κατῴρθωσα αὐτὴν δι' ἐπιμόνων ἐνεργειῶν μου, καίτοι μένων πάσης ὑπηρεσίας μεμακρυσμένος.

Τῇ 14)26 Ἰανουαρίου ἦν χορὸς εἰς τὰ Ἀνάκτορα. Εἰς αὐτὸν δέ, προσελθοῦσά μοι ἡ ἡγεμονὶς Λουΐζα, θυγάτηρ τοῦ Διαδόχου, μοὶ εἶπεν ἐμπιστευτικῶς, ὅτι ὁ σύζυγός της, Πρ. Μείνιγγεν, προὔτίθετο νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Ἑλλάδα· ὃ ἔσπευσα ν' ἀναγγεῖλω εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἐκεῖ δὲ καὶ εἰς τῶν ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν,